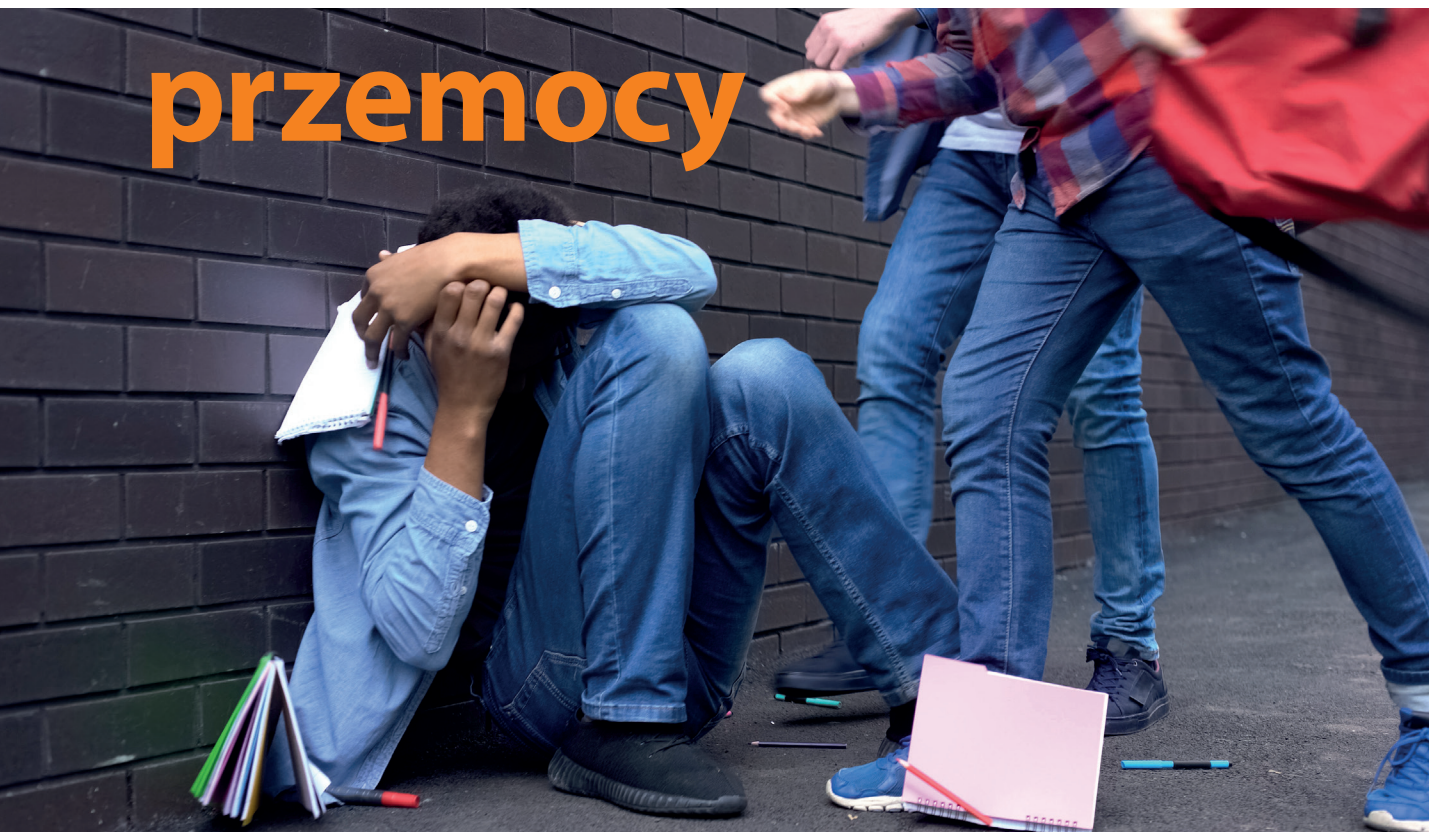

Przeciw przemocy

Bullying to forma przemocy uczniowskiej. Mówimy o niej, gdy sprawca celowo i przez dłuższy czas prześladowuje swoją ofiarę. Jak skutecznie przeciwdziałać takim zachowaniom? Polscy eksperci opracowali aplikację, która wspomże uczniów.

Mieczysław T. Starkowski

dziennikarz, publicysta, redaktor magazynu „IT Reseller”. Od wielu lat zajmuje się teleinformatyką, między innymi był redaktorem naczelnym miesięcznika „Świat Telekomunikacji”. Ma wykształcenie ekonomiczne, w przeszłości pracował również w czasopiśmie biznesowych.

Jest środa, 17 maja. Czternastoletni Karol pisze, korzystając z aplikacji RESQL na swoim smartfonie. *Cztery chłopcy z klasy VIIa dokuczają naszemu koledze Bartkowi. Śmieją się z niego, poszturchują...*

Przykład fikcyjny, ale pokazuje mechanizm działania systemu. Zgłoszenie trafia do nauczyciela lub psychologa (zwanego interwentem) z tej samej szkoły. Przy czym – co niesłychanie istotne – dziecko pozostaje anonimowe, natomiast

opiekuna (interwenta) zawsze zna z imienia i nazwiska. Uczeń może nawet zastrzec: *chciałbym rozmawiać z Janem Kowalskim* (bo właśnie do niego ma zaufanie).

Ważne jest, by interwent cieszył się przede wszystkim zaufaniem dzieci i potrafił jak najlepiej się z nimi komunikować. Podstawowym zadaniem interwenta jest zdobywanie informacji o tej trudnej sytuacji. Powinien zadawać dużo krótkich konkretnych pytań: *Co się dzieje? Od kiedy? Jak często? Czy robią to jeszcze komuś? Powiedz mi coś więcej, jeśli mam Ci pomóc.* Zdobyta wiedza pomaga w zaplanowaniu dalszych działań. A mogą być one różne: lekcja wychowawcza z wykorzystaniem materiałów RESQL, omawianie sprawy indywidualnie, rozmowa z rodzicami, uruchomienie wsparcia wybranych rówieśników i wiele innych.

Skąd ta przemoc?

Należy odróżnić przemoc jako taką od zjawiska bullyingu – prześladowania i dręczenia rówieśniczego w szkole. Trudno powiedzieć, czy to zjawisko narasta, widać tylko, że ulega pewnym zmianom, między innymi pod wpływem zmieniającej się rzeczywistości.

Do negatywnych zjawisk, szczególnie w ostatnich latach, należała pandemia COVID-19. Nagle pojawił się lockdown, młodzi ludzie musieli zostać w domach, a więc wyłączono ich z bezpośredniego życia społecznego. W pewnym momencie narzucono im ścisły zakaz kontaktów społecznych. A w tym wieku są one wręcz niezbędne do prawidłowego rozwoju i budowania świadomości siebie jako istoty społecznej. Jeśli brakuje interakcji, dzieci (zwłaszcza mające większe problemy relacyjne) reagują w rozmaity sposób: izolacją, wycofaniem.

Ogromne znaczenie ma też niesamowita dynamika rozwoju technologicznego ostatnich lat. Kiedyś dzieci po wyjściu ze szkoły biegały po podwórkach z kluczami na szyi. Dziś ich życie toczy się w znacznej mierze w wirtualnym świecie i mediach społecznościowych. Są otoczone ogromną liczbą gadżetów zalewających je niewyobrażalnym oceanem treści. Znalazły się na swojej smyczy, bo przynależność do określonych grup nie pozwala im na rezygnację z tych mediów. Zjawisko nazywane potocznie FOMO (Fear Of Missing Out – strach przed tym, co nas omija) zmusza do korzystania z technologii.

– *Badania dotyczące dynamiki grup rówieśniczych prowadzimy od wielu lat* – mówi Piotr Cizek, broker innowacji w Uniwersytecie SWPS. – *Nasz zespół ekspertów opracował system przeciwdziałania bullyingowi RESQL. Budując nasze rozwiązanie, prosiliśmy o opinie nauczycieli, dzieci i rodziców. Prowadziliśmy wywiady, badania i analizy, zbierając dane dotyczące ważnych obszarów funkcjonowania uczniów i nauczycieli. Dzięki temu powstało pierwsze w pełni systemowe rozwiązanie, które zostało już sprawdzone*

w praktyce. Oferujemy anonimową aplikację dla dzieci, nowoczesny panel do zarządzania zgłoszeniami dla interwentów i – co bardzo istotne – wsparcie dla pracowników sektora oświaty. Na ten ostatni element składają się szkolenia, materiały edukacyjne i lekcje, które wykorzystywane są jako materiały prewencyjne lub wręcz interwencyjne. Ponad dwa lata temu utworzona została spółka RESQL, której celem jest wdrożenie i ulepszenie systemu.

Właśnie wtedy rozpoczęły się pierwsze pilotaże i szkolenia.

Obecnie system funkcjonuje już w ponad stu szkołach, a w końcu września tego roku ma ich być przeszło 170. Umowy podpisało sporo placówek w Warszawie i największych miastach, a także w niewielkich gminach. Przeszkolono już około 5 tys. pracowników oświaty, a z rozwiązania korzystać może dziś około 25 tys. dzieci.

System RESQL

Aplikacja umożliwia bezpieczną komunikację uczniów z dorosłymi w szkole. Za jej pośrednictwem do pedagogów docierają nie tylko informacje dotyczące bullyingu oraz trudnych interpersonalnych sytuacji w klasie, lecz także wielu innych problemów, z którymi borykają się uczniowie. Przemoc domowa, problemy emocjonalne, stres, depresja, izolacja, autoagresja czy nawet problemy z odżywianiem. Uczniowie zgłaszają własne problemy, a także te dotyczące kolegów i koleżanek. Opisują trudne sytuacje, prosząc o radę, wsparcie lub konkretne działanie.

Jak pokazuje doświadczenie, system działa najbardziej efektywnie w szkołach, w których młodzież jest aktywna. W niektórych placówkach (zwłaszcza ponadpodstawowych) przedstawiciele samorządu uczniowskiego prowadzą prezentacje promujące system w swoich klasach. Są z tego dumni, a jednocześnie bardziej przekonujący dla kolegów. Niesłuchanie istotna jest bowiem zmiana podejścia do osoby informującej o problemach. To nie jest donosiciel, ale kolega, który – martwiąc się – informuje o niepokojących zdarzeniach i pomaga w rozwiązywaniu kłopotów.

– *Od początku taka była nasza misja* – wspomina Piotr Cizek – *Gdy wdrażaliśmy system w pierwszych placówkach, pracowaliśmy jeszcze w czasie pandemii COVID-19 i lockdownu. Mieliśmy wtedy wątpliwości, czy to rozwiązanie w ogóle się przyjmie, biorąc pod uwagę ograniczone wówczas kontakty społeczne. Jak się okazało, było bardzo przydatne. Problemy relacyjne, emocjonalne, cyberbullying, niezrozumiała nowa sytuacja – w tych obszarach byliśmy w stanie podać rękę potrzebującym.*

Aplikacja pozwala dzieciom dyskretnie zapytać i porozmawiać, bo system jest narzędziem do anonimowego komunikowania się z dorosłymi. Badania pokazują, że wpływ rówieśników, konformizm grupowy oraz strategie moralnego dystansowania mają ogromny wpływ na to, jak zachowują się świadkowie. Dostarczenie wiedzy, kiedy i w jaki sposób reagować, a także bezpiecznego narzędzia może zmienić dynamikę grupy tak, by uczniowie samodzielnie zapobiegali powstawaniu sytuacji bullyingu. Część zgłoszeń pochodzi od uczniów, którzy nie chcą być biernymi obserwatorami krzywdy innych, ale obawiają się otwartej konfrontacji z agresorami. Anonimowy system daje im możliwość działania, a jednocześnie poczucie bezpieczeństwa.

Piotr Ciszek
SWPS

Dajemy nauczycielom wiedzę, jak wspierać dzieci. Chodzi o to, by w miarę możliwości one rozwiązywały jak najwięcej problemów. Jeżeli grupa staje aktywnie w obronie ofiary przemocy, agresor niejednokrotnie sam się wycofuje. Mamy obecnie opracowanych 11 lekcji, które

nauczyciele mogą wykorzystywać na lekcjach wychowawczych jako materiał prewencyjny czy wręcz interwencyjny. Mamy też odrębne materiały dotyczące zachowań autoagresywnych, których skala bardzo ostatnio wzrosła. Poza tym łączymy pedagogów interwencji w grupy i organizujemy dla nich spotkania z naszymi ekspertami, by wszyscy mogli wymienić się wiedzą i doświadczeniami.

Nasila się zjawisko cyberprzemocy, młodzi ludzie w dużej mierze żyją dziś w social mediach. Czasami wydaje im się, że są bezkarni. Niejednokrotnie nie rozumieją i nie zdają sobie sprawy z konsekwencji „drobnego” żartu w internecie. Właśnie dlatego ta forma przemocy tak bardzo narasta. RESQL daje dzieciom szansę na rozmowę z dorosłymi, którzy chcą im pomóc. Już sama możliwość wejścia w komunikację jest istotna, bo o niektórych problemach naprawdę trudno jest rozmawiać wprost.

Doskonałym przykładem są problemy z obszaru przemocy relacyjnej. To ten rodzaj przemocy, który dla młodzieży jest najtrudniejszy do zdefiniowania i sklasyfikowania. Czy to w ogóle jest przemoc? Bo jak powiedzieć, że koleżdy się ze mną nie witają, że nie angażują mnie, kiedy coś robią? W niwelowaniu właśnie takiej przemocy system sprawdza się świetnie.

Zainteresowanie rośnie

– Często inicjatorem wdrożenia w szkołach jest miejski lub gminny ośrodek pomocy społecznej – wyjaśnia Piotr Ciszek.
– Jednak wystarczy nawet rodzic, psycholog czy aktywny samorządowiec, by informacja dotarła do dyrekcji szkoły. Staramy się też zainteresować urzędy miast i gmin, które stają się pośrednikami dla szkół – tym bardziej, że to one bardzo często uczestniczą we współfinansowaniu rozwiązania.

Źródła finansowania systemu są rozmaite. Najczęściej pieniądze wykładają same szkoły, niejednokrotnie wspierane przez rady rodziców. Naturalnie zawsze w rozmowach biorą udział przedstawiciele samorządu terytorialnego. Widzą w tym ogromne korzyści, bo przecież przemoc bardzo często wiąże się z alkoholizmem czy narkomanią, stąd otwartość na finansowanie rozwiązania na przykład z tak zwanego „korkowego”. Niektóre gminy pozyskały finansowanie z grantu norweskiego za pośrednictwem Ministerstwa Finansów w ramach poprawy bezpieczeństwa czy innych projektów grantowych.

Pomysłodawcy starają się też docierać bezpośrednio do rozmaitych sponsorów. W ich gronie są firmy, fundacje czy organizacje, takie jak WOŚP, Uniwersytet SWPS, Lotto, iSourceTec, Związek Liderów Biznesu ABSL, wiele innych deklaruje gotowość przyłączenia się. System ma jednoznacznie pozytywny wydźwięk prospołeczny, a więc można komunikować go w ramach aktywności CSR czy ESG (zrównoważonego rozwoju). Coraz częściej wsparcie deklaruje też grono osób fizycznych (rodziców, właścicieli mniejszych firm). Kwoty są na tyle niewielkie, że angażują się grupy lokalnych liderów społecznych.

System RESQL rekomendowany jest dla szkół podstawowych w klasach 6–8 i ponadpodstawowych w pełnym zakresie. Jego wdrożenie w pierwszym roku wiąże się z dwiema opłatami.

Pierwsza jest jednorazowa: za przekazaną wiedzę i szkolenia dla całej kadry w szkole, dokumenty, materiały, a także warsztaty dla interwencji oraz samorządu uczniowskiego. Wynosi ona 3000 zł netto.

Druga opłata jest zależna od liczby uczniów w szkole. Za jednego ucznia płaci się 1 zł miesięcznie, a więc 10 zł rocznie. Umowę zawiera się bowiem na 12 miesięcy, ale opłatę wnosi tylko za 10. Czyli w przypadku szkoły liczącej 200 dzieci wynosi ona łącznie 2000 zł netto. Kolejne lata korzystania z systemu RESQL to już jedynie koszt podtrzymania dostępu dla uczniów.

Rodzi się więc pytanie, czy nie byłoby najprościej nawiązać współpracę z Ministerstwem Edukacji i Nauki, które nakazałoby wprowadzenie systemu we wszystkich szkołach w kraju.

– Być może kiedyś tak się stanie – uśmiecha się Piotr Ciszek.
– Współdziałamy ze wszystkimi środowiskami. Stoimy po

właściwej stronie – dobrostanu psychicznego i bezpieczeństwa dzieci oraz lepszego klimatu szkoły. RESQL otrzymał już wiele nagród, w tym od ministra edukacji i nauki, Przemysława Czarnka.

Grażyna Burek

zastępca naczelnika Wydziału Edukacji i Sportu w Urzędzie Miasta Katowice

W październiku ub.r. do Urzędu Miasta Katowice zgłosili się przedstawiciele Uniwersytetu SWPS, przedstawiając ofertę RESQL. Prezydent Miasta Katowice zdecydował, że sprawą zajmie się nasz Wydział. Zapoznałam się z założeniami i ce-

lami programu oraz z funkcjonowaniem aplikacji. Następnie przesłałam ofertę do szkół z naszą rekomendacją i prośbą o wnikliwe zapoznanie się z ofertą. System jest dostępny w języku polskim, ukraińskim, rosyjskim i angielskim. Jako pierwsza na jego zakup zdecydowała się Szkoła Podstawowa nr 58 z Oddziałami Integracyjnymi im. M. Dąbrowskiej w Katowicach.

W ramach Miejskiego Programu Profilaktyki RówieŃniczej, który realizujemy w naszym mieście, na początku poprzedniego roku szkolnego przeprowadziliśmy badanie dotyczące dobrostanu uczniów katowickich szkół, w ramach którego młodzież wskazała deficyt wsparcia psychicznego ze strony dorosłych. W styczniu tego roku, z uwagi na pozyskanie darowizny z UNICEF, miasto zdecydowało o zakupieniu aplikacji RESQL wraz z warsztatami i wsparciem merytorycznym we wszystkich szkołach ponadpodstawowych, dla których jest organem prowadzącym.

Warsztaty dla uczniów i nauczycieli (w osobnych grupach) odbyły się od marca do kwietnia. Później wybrano interwentów (od 3 do 5 w każdej szkole), a następnie zorganizowano dla nich warsztaty. Z reguły wyboru dokonywała młodzież. W niektórych szkołach zdecydowano, że połowę interwentów wybierze samorząd uczniowski, a połowę wskaże dyrektor. Szczególny nacisk w czasie szkolenia interwentów kładliśmy na to, jak mają radzić sobie ze zgłoszeniami i podejmować adekwatne działania.

Każdej szkole przydzielono opiekuna, a od października interwencji będą objęci również wsparciem psychologicznym. W przypadku szkolenia uczniów chodzi o zbudowanie poczucia wspólnoty, więzi, możliwości uzyskania pomocy przy zapewnieniu całkowitej anonimowości (chyba że zgłaszający zdecydują inaczej).

Wdrożenie w każdej placówce obejmuje:

- warsztaty dla nauczycieli, w tym interwentów, z obsługi systemu RESQL;
- szkolenie dla samorządów uczniowskich;
- pakiet lekcji wychowawczych dotyczących przemocy rówieŃniczej w oparciu o gotowe scenariusze (w tym lekcje w języku rosyjskim oraz ukraińskim);
- materiały informacyjne i szkoleniowe, w tym materiały wideo;
- materiały zawierające *dobre praktyki* i rekomendacje ze szkół, które korzystają z RESQL;
- wsparcie koordynatora (mailowe i telefoniczne).

Ponieważ proces wdrażania aplikacji w szkołach przypadł na wiosnę, pełną weryfikację funkcjonalności systemu będzie można przeprowadzić dopiero w nowym roku szkolnym.

Tomasz Remiszewski
dyrektor Szkoły Podstawowej
nr 361 im. Papcia Chmiela
w Warszawie

Pierwszy raz usłyszałem o aplikacji w maju tego roku, będąc w innej sprawie w Wydziale Oświaty. Pani Aleksandra Gąsiorowska, główna specjalistka w Urzędzie m.st. Warszawy, Dzielnica Białołęka, w kilku słowach zainteresowała mnie tematem. Zapowiedziała też spotkanie informacyjne w tej sprawie. Przekazałem informację o projekcie wicedyrektorom i specjalistom w szkole. W spotkaniu informacyjnym z twórcami systemu i dyrektorami szkół, w których działa już aplikacja, oprócz mnie uczestniczyły pedagodzy i pedagog specjalna.

Miesiąc później, na początku czerwca, podczas spotkania na SWPS, odebrałem od Jurka Owsiaka certyfikat RESQL. Chodziło o to, aby podkreślić wagę wydarzenia. Jurek Owsiak bardzo szybko docenił możliwości tego systemu. Proste narzędzie, a rozwiązujące w znacznej mierze duży problem, jakim jest obecnie przemoc rówieŃnicza. Certyfikat oznacza, że szkoła wdraża system przeciwdziałania takiej przemocy.

Finansowanie na pierwszy rok zapewniła Fundacja Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy. Aplikacja ma zacząć działać

we wrześniu. Na koniec sierpnia mamy zaplanowane szkolenie dla nauczycieli, a następnie spotkanie z przedstawicielami Rady Rodziców oraz samorządu szkolnego. Nauczycieli interwencji wybierzemy na początku września.

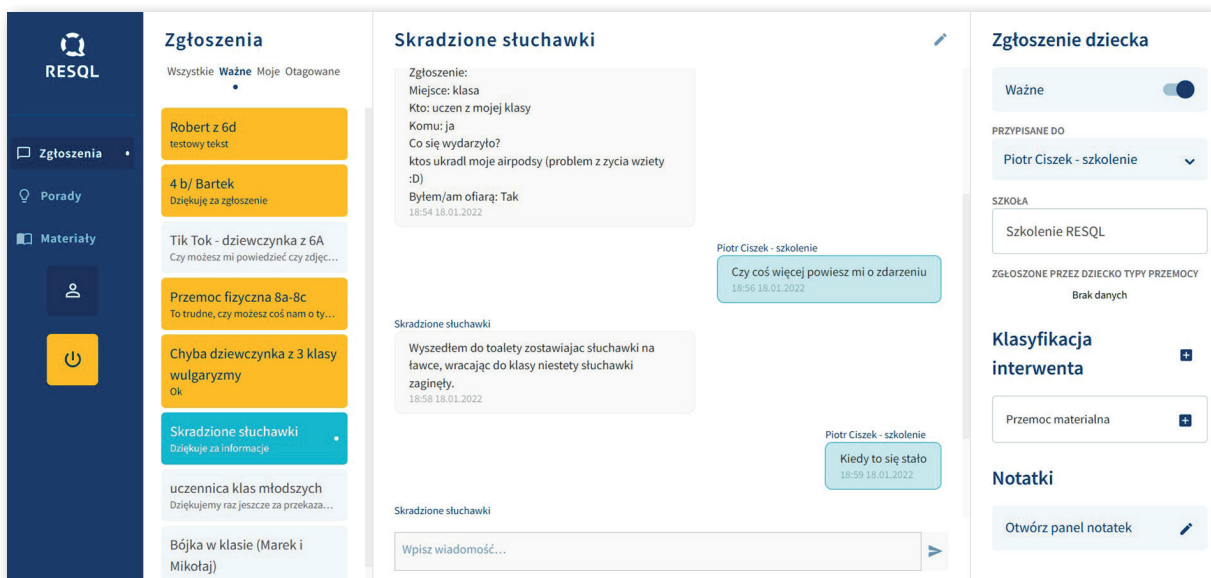
Tomasz Reda

Chief Operating Officer w firmie Speednet

Kilka lat temu wspólnie z pracownikami naukowymi Uniwersytetu SWPS stworzyliśmy system do monitoringu i zgłaszania incydentów przemocy w szkołach. Obecnie korzysta z niego już ponad 100 szkół w całej Polsce. Uznaliśmy, że system ma na tyle duży potencjał, że warto na jego bazie stworzyć spin-off. Nasza firma była odpowiedzialna za stworzenie platformy według specyfikacji przygotowanej przez pracowników naukowych Uniwersytetu SWPS. Tak powstała aplikacja mobilna zrealizowana w technologii cross platformowej Kotlin Multiplatform (KMP).

Od strony frontowej napisana jest ona natywnie, odpowiednio w Kotlinie dla Androida i Swifcie dla iOSa. Ma wspólny backend w KMP. Dodatkowym elementem systemu jest część serwerowa dostępna z poziomu przeglądarki, która jest odpowiedzialna za gromadzenie i przetwarzanie danych pozyskanych z aplikacji mobilnej. Do tego celu została wykorzystana technologia Kotlin (po stronie backendu) oraz React (po stronie frontu).

- Aplikacja backoffice: Kotlin, Spring, MariaDB, Docker, deployment AWS (+Nginx and Amazon S3), React, Typescript, HTML, CSS.
- iOS aplikacja natywna: Swift 5, RxSwift, Auto-layout.
- Android aplikacja natywna: Kotlin Coroutines, Kotlin Flow, Kotlin Multiplatform, Firebas.

Panel Interwenta